

рана.

8. Филатов А. Олесь Санин: Прошлая власть побоялась выпускать фильм «Поводырь» во время Майдана [Электронный ресурс] / А. Филатов. — Режим доступа : http://fraza.ua/interview/13.06.14/198606/oles_sanin_proshlaja_vlast_pobojalas_vypuskat_film_povody_vo_vremja_majdana.html. — Название с экрана.

УДК 007:[004.738.5:364.65:659.3]

С. В. Коваль

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Тематичні акценти в інтернет-матеріалах про людей із особливими потребами

Коваль С. В. Тематичні акценти в інтернет-матеріалах про людей із особливими потребами. Проаналізовано матеріали про людей із особливими потребами, що були опубліковані в черкаських інтернет-виданнях, з'ясовано тематичну специфіку регіональних медіатекстів. Досліджено шляхи вдосконалення веб-публікацій про людей із інвалідністю.

Ключові слова: *люди з особливим потребами, тематика, інтернет-матеріали.*

Коваль С. В. Тематические акценты в интернет-материалах о людях с особыми потребностями. Проанализированы материалы о людях с особыми потребностями, которые были опубликованы в черкаских интернет-изданиях, выяснено тематическую специфику региональных медиатекстов. Исследованы пути усовершенствования веб-публикаций о людях с инвалидностью.

Ключевые слова: *люди с особым потребностями, тематика, интернет-материалы.*

Koval S. Thematic accents in internet-materials about people with special needs. In the article publications about people with special needs in the Cherkasy internet publishing are analyzed, the thematic features of regional media-materials are ascertained. Research contains the analysis of methods of removal the defects. Some ways of improvement the web-publications about people with special needs are also found out.

Keywords: *people with the special necessities, subjects, internet-materials*

Соціальну підтримку людей із особливими потребами називають одним із найважливіших гуманістичних завдань будь-якого суспільства. Фізичні особливості людей ізумовлюють суттєве обмеження їхньої життєдіяльності, призводять до соціальної дезорієнтації, ускладнюють процес самообслуговування, навчання, набуття професійних навичок. Засвоєння такими особами соціального досвіду, інтеграція до системи суспільних відносин вимагає від соціуму додаткових зусиль, заходів і засобів. Посутня роль у подоланні соціально-адаптивних перешкод належить саме засобам масової інформації, зокрема інтернет-сектору, оскільки завдяки стрімкому розвитку комп'ютерної техніки та інформаційних технологій зросла доступність знань саме для категорії людей із особливими потре-

бами.

Утім, як засвідчує проведений моніторинг, регіональні медіа не висвітлюють проблем людей із інвалідністю повною мірою. Лише іноді на сторінках видань місцевого та обласного рівня з'являються публікації, що нерідко порушують етичні норми; їхнє інформаційне наповнення не завжди сприяє розв'язанню соціальних проблем. Непрофесійний підхід до публікацій такого тематичного спрямування породжує соціальну стигму в ставленні до людей із особливими потребами.

У сфері дослідження нагальних проблем людей, чийе життя обтяжене інвалідністю, бракує належної уваги вивченню інформаційного впливу на соціальну адаптацію, соціальну мобільність осіб із особливими потребами. Аналіз

теоретичних джерел дає підстави стверджувати, що специфіка висвітлення в ЗМІ життя людей із інвалідністю належить до актуальних наукових проблем. Найбільш ґрунтовно це питання схарактеризоване в працях Т. А. Головіної [2], О. М. Фудорової [6; 7; 8], також заслуговують на увагу студії таких авторів, як В. А. Красномоєць [3], О. О. Стрельник [4]. Брак комплексних досліджень, предметом яких постає регіональний медійний фокус життя людей із особливими потребами, умотивовує доцільність аналізу тематичних акцентів в інтернет-матеріалах про людей із інвалідністю.

Актуальність теми аргументована суспільною значущістю проблеми інвалідності та актуалізацією фахової місії медіа у висвітленні життя осіб, які належать до соціально вразливих категорій населення. У сучасному медіапросторі відчутна обмежена кількість інформації про життя людей із особливими потребами, що призводить до неповної й нерідко спотвореної інформаційної картини.

Мета статті – дослідити публікації про людей із фізичними вадами, представлені в черкаських регіональних інтернет-ЗМІ, здійснити тематичний аналіз журналістських матеріалів, виокремити змістові вектори проблеми, окреслити потенційні шляхи вдосконалення формату подання відомостей про життя осіб із інвалідністю.

До аналізу залучено три найпопулярніші та найрейтинговіші веб-платформи Черкащини – портали «Прочерк», «ПроВсе», сайт міста Черкаси «0472». Протягом року (вересень 2013 року – жовтень 2014 року) на цих інтернет-ресурсах опубліковано близько 60 матеріалів, у яких порушена досліджувана проблематика. Слід зауважити, що на порталі «ПроВсе» представлена ширша палітра тем про людей із особливими потребами, ніж на інших сайтах. Унаслідок рефлексії дібраного фактичного матеріалу виокремлено кілька тематичних напрямів висвітлення життя осіб із інвалідністю.

Найбільш гостро постає *проблема безбар'єрної архітектури* в сучасному місті. Більшість людей, які пересуваються на візках, потерпає через ускладнене перевезення, багато з них не мають змоги безперешкодно відвідувати заклади відпочинку, магазини чи користуватися громадським транспортом. У матеріалі «Поліщук: Зруйнують стіну між людьми з інвалідністю й містом!», що опублікована на сайті «Прочерк» (від 21.09.2014), героїня Світлана Поліщук стверджує, що основною умовою, яка

заважає процесові інтеграції людей із особливими потребами в соціум, є психологічні чинники, неготовність суспільства сприймати людей із інвалідністю як повноцінне оточення. За висловом Світлани, у містах України немає достатньої кількості конструкцій, що полегшують пересування людей із особливими потребами. У публікації також звернено увагу на проблему дискримінації, якої часто зазнають особи з інвалідністю з боку суспільства. Так, причиною неможливості чи гальмування соціалізації людей із фізичними вадами є те, що «спинальники» не можуть користуватися правом на вільне пересування повною мірою, а це спричинює їхню нечасту появу в громадських місцях. Суспільство демонструє упереджене ставлення до людей із особливими потребами, що часто породжує соціальну стигму.

У публікаціях сайту «ПроВсе» «Деякі залізничні станції Черкащини стали більш комфортними для інвалідів» (від 29.06.2013), «У Черкасах відкрили пляж для інвалідів» (від 20.08.2013) та в матеріалі «Черкаські зупинки «недружні» до людей із інвалідністю», підготовленому журналістами інтернет-ресурсу «Прочерк» (від 12.09.2014), також порушено проблему користування транспортними засобами. Тематику вільного пересування висвітлено на порталі «ПроВсе» у матеріалі «За рік інватаксі здійснило 2165 виїздів» (від 20.02.2013). На нашу думку, названі інформаційні повідомлення виконують такі функції: слугують «сигналом» привернення уваги до проблем людей із особливими потребами; оптимізують процес адаптації людей із інвалідністю в соціум; об'єктивно інформують суспільство про життя вразливої категорії осіб; оперативно повідомляють про новий соціальний проект у місті.

Для багатьох осіб із особливими потребами значущою є *проблема здобуття освіти*, що спричинена насамперед відсутністю необхідних конструкцій для людей із інвалідністю, психологічним дискомфортом, який відчувають особи з фізичними вадами. Журналісти інтернет-порталу «ПроВсе» часто порушують питання освіти дітей із особливими потребами, наприклад, у статтях: «Дітей із малозабезпечених сімей та учнів з обмеженими фізичними можливостями безкоштовно навчатимуть англійської мови» (від 05.04.2013); «У Черкасах розроблять спеціальну програму для навчання дітей із обмеженими можливостями» (від 08.09.2013). У таких матеріалах актуалізовано соціальну проблему виховання дитини на де-

мократичних засадах, що в подальшому суттєво зменшить бар'єри між соціумом та людиною з особливими потребами як у прямому, так і в переносному сенсі.

У полі зору регіональних інтернет-ЗМІ перебувають і публікації на тему *працевлаштування людей із особливими потребами*, що засвідчують матеріали сайту «Прочерк» «У Черкасах «особливим» безробітним шукали роботу» (від 03.12.2013); сайту «0472» «За 8 місяців цього года на Черкащині трудоустроєно 392 інваліда» (від 3.10.2013). У статті «На Черкащині прокуратура встановила численні порушення у сфері працевлаштування інвалідів» (інтернет-видання «Прочерк» від 01.04.2014) описано факти зловживання владою з боку деяких підприємств Черкаської області в ситуації створення робочих місць для людей із особливими потребами.

Тема *специфічних умов проживання* людей із особливими потребами теж актуальна на інтернет-сторінках регіональних видань. Так, у березні – квітні 2014 року в місцевих ЗМІ була запропонована низка публікацій про недобудований будинок для дітей-інвалідів по вулиці Конєва, що в Черкасах. Матеріали «Черкаської семье інвалідов не хватило квартиры» («0472») та «У будинку для дітей-інвалідів квартир вистачило не всім» («Прочерк») розкривають правове поле розв'язання квартирного питання. У статті «Батьки дітей-інвалідів просять таки видати їм омріяні квартири» журналісти «Прочерку» порушують питання про власне житло для дітей із вадами розвитку. Публікація «Батьки привели дітей-інвалідів на сесію міськради» («Прочерк») продовжує попередню статтю. Житлові баталії супроводжуються наступною статтею цього ж дня, підготовленою пізніше: «Батьки дітей-інвалідів домоглися негайного розгляду їхнього питання». Цикл публікацій про добудову спеціально обладнаного будинку для дітей-інвалідів завершують матеріали «Черкаська міськрада під тиском виділила 1,5 млн. грн. на добудову будинку для дітей-інвалідів»; «Влада пообіцяла житло чотирнадцятьом сім'ям з дітьми-інвалідами».

Аналіз медіаматеріалів доводить, що найчисленнішою за наповненням є *проблематика повсякденного життя людей із особливими потребами*. Наголосимо, що в матеріалах відсутня проекція повсякденного способу життя людини з особливими потребами на її хворобу. Так, головні підтеми публікацій становлять: спорт, танці, подорожі, мрії, найближчі плани,

конкретні кроки розв'язання проблем, література й мистецтво, освіта, релігія тощо. Наприклад, у матеріалі «Лисячанин врятував головного суддю Всеукраїнських змагань, який тонує у морі» («ПроВсе», 22.10.2013) ідеться про дозвілля людей із фізичними вадами та про героїський вчинок. Публікація «Концерт для черкаських дітей с дефектами слуха» (сайт «0472», 05.12.2013) розповідає про багатогранні таланти дітей із вадами здоров'я.

Завжди актуальною темою для людей із особливими потребами є *добročинність*. Так, у матеріалі «Черкаські благодирителі бесплатно накормили полторы сотни детей из бедных семей», опублікованому на сайті «0472» від 20.12.2013, подано інформацію про проведення свят для дітей із малозабезпечених сімей у день Святого Миколая, тут також згадують і про «детей с ограниченными возможностями». Матеріал «У Черкасах на благодійному аукціоні продаватимуть унікальні вироби» («ПроВсе», від 14.11.2013) присвячений добročинності, збиранню коштів для закупівлі «реабілітаційного обладнання для людей із обмеженими фізичними можливостями», що дасть «людям з фізичними обмеженнями надію на одужання». В іншому матеріалі порталу «ПроВсе» «У школі № 32 на благодійному концерті зібрали понад 4 тисячі гривень» (від 19.12.2013) теж ідеться про добročинність для хворих дітей.

Варто наголосити, що перед сучасними засобами масової інформації постає нагальна проблема формування об'єктивного образу соціально інтегрованої людини, чиє життя обтяжене фізичними вадами. Медіа суттєвою мірою впливають на ставлення суспільства до цієї категорії населення, тому їхня соціальна місія спонукає до пошуку нових інформаційних практик – етично виважених, об'єктивних, базованих на постулаті про те, що людина з фізичними вадами – теж повноцінна, лише має особливі потреби.

Як засвідчило опрацювання веб-джерел, у матеріалах черкаських регіональних інтернет-ресурсів порушені такі теми: здобуття освіти; працевлаштування; облаштування власного помешкання; засоби й технології для життєдіяльності; таланти людей із особливими потребами; права та закони; добročинність. Саме широкий тематичний спектр, на нашу думку, допомагає яскраво й динамічно віддзеркалити образ людей із особливими потребами, запобігає розхитуванню «суспільних ваг» стосовно

соціально вразливих груп населення, проте кількість матеріалів досліджуваної тематики в опрацьованих інтернет-ресурсах не є достатньою, оптимальною.

У підсумку зауважимо, що для підвищення ефективності інтернет-матеріалів, присвячених проблемам людей із особливими потребами, посилення соціального впливу інформації необхідно опубліковувати виступи, коментарі, поради відомих фахівців, зокрема з громадсь-

кого сектору, а також контактну інформацію про органи влади, установи, організації, добродійні фонди, до компетенції яких належить розв'язання проблем життя людей із особливими потребами. У перспективі варто досліджувати досвід різних ЗМІ, що інформують про людей із інвалідністю як про повноцінних осіб, а також аналізувати шляхи нівелювання, переосмислення упередженого ставлення в суспільстві до людей із фізичними вадами.

Література

1. Алпатова П. С. Людина з обмеженими фізичними можливостями в міському середовищі / П. С. Алпатова, Т. С. Зуб // Соціологія. — 2006. — № 1. — С. 7—16.
2. Головина Т. А. Отражение журналистами феномена инвалидности в СМИ / Т. А. Головина // Вестник ВГУ. Серия : Филология. Журналистика. — 2013. — № 2. — С. 137—141.
3. Красномоєць В. А. Людський розвиток осіб із інвалідністю в Україні: оцінка стану забезпечення / В. А. Красномоєць // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки : зб. наук. пр. / за заг. ред. : Л. М. Фільштейн. — Кіровоград : КНТУ, 2010. — № 17. — С. 367—374.
4. Стрельник О. О. Гендер, інвалідність та материнство: проблеми та перепони / О. О. Стрельник // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. пр. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. — Вип. 16. — С. 621—635.
5. Федорова О. А. Основные подходы к проблеме социальной интеграции инвалидов в современном обществе [Электронный ресурс] / О. А. Федорова // Современные проблемы науки. — 2013. — № 1. — Режим доступа : www.es.rae.ru/science/195-886.
6. Фудорова Е. Н. Некоторые теоретические аспекты социального статуса лиц с ограниченными возможностями / Е. Н. Фудорова // Пятые Ковалевские чтения : мат. науч.-практ. конф., 12—13 ноября 2010 г. / отв. ред. Ю. В. Асочаков. — СПб. : Скифия-принт, 2010. — С. 157—160.
7. Фудорова О. М. Роль ЗМІ у висвітленні життєвого успіху осіб із обмеженими можливостями в сучасній Україні / О. М. Фудорова // Соціологія майбутнього : наук. журн. з проблем соціології молоді та студентства. — 2011. — № 2. — С. 115—132.
8. Фудорова О. М. Роль мас-медіа у формуванні громадської думки щодо осіб із обмеженими можливостями: експертні оцінки / О. М. Фудорова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. — 2012. — № 993. — Вип. 29. — С. 117—125.

УДК 007:304:659.3

О. П. Подпужнікова

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Спеціалізовані інтернет-ресурси як засіб інформування в аспекті інтеграції в суспільство осіб із особливими потребами

Подпужнікова О. П. Спеціалізовані інтернет-ресурси як засіб інформування в аспекті інтеграції в суспільство осіб із особливими потребами. Статтю присвячено дослідженню інформаційних та інтегративних можливостей спеціалізованих інтернет-ресурсів в контексті формування інклюзивного середовища. В роботі вивчається специфіка інформування користувачів сайтами, які висвітлюють проблеми лю-